

Gebiedsplan 2025

Stedelijk

 Farent
sociaal werk

Samen maken wij 's-Hertogenbosch sterker!

Inhoudsopgave

1. Kenmerken van het gebied	4
2. Het verhaal	6
3. Krachten en kansen	7
4. Impact/effort matrix	9
5. Focus 2025 – een analyse	11
6. Tenslotte	12

Colofon

Titel: Gebiedsplan 2025 – Stedelijk, Portefeuille: Mantelzorg, Ouderenwerk, Vrijwilligerswerk, Participatie
Publicatiedatum: December 2024
Uitgave door: Farent Sociaal Werk
Auteurs: Saskia Hordijk en Ellen Huinink
Vormgeving: VisionArt Creatie & Communicatie

Om het gebiedsplan effectief en transparant te maken, hebben we gebruik gemaakt van kwalitatieve input en kwantitatieve data. De kwalitatieve data komen vanuit de ervaringen en belevingen van medewerkers van Farent, gemeente 's-Hertogenbosch, GGD, MEE en Jongerenwerk073. In twee ontwerpsessies hebben we met elkaar de sterke en minder sterke punten opgehaald en focus aangebracht. De kwantitatieve data zijn beschikbaar gesteld door de gemeente 's-Hertogenbosch, die met medewerking van Remo van Boerdonk zijn geanalyseerd. Deze gegevens vormen de basis van dit gebiedsplan. Gebruik deze kwalitatieve en kwantitatieve data als basis voor gezamenlijke initiatieven en onderbouwde besluitvorming in de uitvoeringsplannen.

De data die in dit plan wordt gebruikt, is beschikbaar voor raadpleging via de netwerkcoördinator van het gebied.

Copyright: © 2024 Farent Sociaal Werk.

Fotografie: Farent, Shutterstock

Kenmerken van het gebied: kwantitatief (data)

1

Gebied	
	's-Hertogenbosch
Buurtscore (nee/nooit = 0 ja/zeker = 100)	
Voldoende sociale contacten	81,8
Eenzaam of alleen voelen	24,1
Moeite met rondkomen	13,7
Voelt zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid	73,8
Schaalscore	
Sociale cohesie	6,3
Rapportcijfer	
Contact met buurtbewoners	6,9
Gezond leven	7,6
Gelukkig zijn	7,6
Percentages	
Kan voor hulp terecht bij bekenden	75%
Huishouden met laag inkomen	4%
Huishoudens met bijstandsuitkering	6%
Doet wel eens vrijwilligerswerk	36%
Afgelopen 12 maanden actief in de buurt geweest	31%
Mantelzorgers	13%

Gemeente	aantal inwoners totaal	% inwoners 0-3 jaar	% inwoners 4-11	% inwoners 12-17	% inwoners 18-24	% inwoners 25-39	% inwoners 40-54	% inwoners 55-64	% inwoners 65-74	% inwoners 75-84	% inwoners >85	% sociale huurwoningen	% inwoners geboren buiten Nederland	% inwoners geboren buiten Europa
Gemeente 's-Hertogenbosch	160755	4%	8%	6%	8%	22%	19%	14%	11%	7%	2%	33%	14%	9%

Het verhaal van stedelijk werken

In de gemeente 's-Hertogenbosch, een stad met 160.757 inwoners wordt het stedelijk werken gekenmerkt door een geïntegreerde aanpak van mantelzorg, ouderenwerk, participatie en vrijwilligerswerk. Deze disciplines zijn onlosmakelijk verbonden met de ambitie van de stad om inclusiviteit, sociale cohesie en een veerkrachtige gemeenschap te bevorderen.

De stad heeft een rijke geschiedenis en een diverse bevolkingssamenstelling, met een mix van stedelijke en landelijke gebieden. Met 14 unieke wijken en een rijke sociale infrastructuur biedt 's-Hertogenbosch een breed scala aan voorzieningen, waaronder wijkpleinen en buurthuizen. Deze plekken fungeren als knooppunten waar inwoners terecht kunnen voor vragen over zorg, welzijn en inkomen. Het stedelijk netwerk is breed en sterk, met 45.000 vrijwilligers verdeeld over 1.300 organisaties. Deze vrijwillige energie vormt het hart van de sociale structuur.

Farent, MEE, Humanitas, Includio en GGD spelen een centrale rol om mantelzorgers, vrijwilligers, jongeren en inwoners te ondersteunen.

De gemeente streeft naar een inclusieve samenleving waarin iedereen kan deelnemen en zich kan ontwikkelen. Er is een breed scala aan activiteiten en initiatieven gericht op het bevorderen van gezondheid, sociale cohesie en participatie. Echter, uitdagingen zoals eenzaamheid, taalachterstanden bij jongeren en het betrekken van diverse bevolkingsgroepen blijven aandachtspunten.

In de komende jaren ligt de focus op het versterken van de sociale structuur, het bevorderen van gezond leven en het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers. Door samen te werken met diverse partners en in te spelen op de behoeften van de inwoners, streeft 's-Hertogenbosch naar een veerkrachtige en betrokken gemeenschap.

Krachten en kansen stedelijk werken

We werken met elkaar vanuit de basisopdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch:

We willen dat alle inwoners van 's-Hertogenbosch hun talenten kunnen ontplooiën, gezond kunnen leven en indien nodig op een eenvoudige manier een beroep kunnen doen op hulp en ondersteuning die nabij en vrij toegankelijk is zonder beschikking. De basisondersteuning draagt bij aan de versterking van de sociale structuur door inwoners en informele organisaties te ondersteunen bij het organiseren van activiteiten en onderlinge hulp. Daarnaast organiseert de basisondersteuning zelf laagdrempelige activiteiten en hulp in buurten en wijken, in buurtcentra en op scholen, zodat inwoners hun talenten kunnen ontwikkelen en zoveel mogelijk naar vermogen mee kunnen doen aan de samenleving. Hiermee ondersteunt de basisondersteuning de beweging van individuele hulp naar collectieve ondersteuning.

- Hierin worden 5 thema's genoemd:
1. Talent ontplooiën
 2. Gezond leven
 3. Hulp, nabij en eenvoudig
 4. Versterken sociale structuur
 5. Van individueel naar collectief

Op basis van deze thema's hebben we in twee sessies de sterke en minder sterke punten van het gebied opgehaald. Of wel de krachten en de kansen:

	 Kracht	 Kans	3
Talent ontplooiën	<p>De VrijwilligersAcademie, vrijwilligersinitiatieven en diverse trainingsprogramma's bieden inwoners kansen om zichzelf te ontwikkelen. Er is een sterke bereidheid tot samenwerking tussen organisaties. Trainingen zoals "Mantelzorg de baas" en cursussen rondom dementie verbeteren de vaardigheden van mantelzorgers. Basisvaardigheden worden breed aangeboden, zoals via de VrijwilligersAcademie. Regionaal trainingscentrum en workshops ondersteunen talentontwikkeling voor collectieve groepen.</p> <p>Veel vrijwillige inzet bij huiskamer- en andere activiteiten voor ouderen.</p>	<p>Jongeren willen zich anders inzetten dan traditionele vrijwilligersorganisaties nu mogelijk maken. Organisaties bieden nog onvoldoende flexiblere, kortdurende projecten aan, die aansluiten bij de behoeften en interesses van jongeren.</p> <p>Taakzwaarte en regeldruk bij bestuursfuncties beperken de inzet van talent.</p> <p>Steeds meer jongeren kampen met een taalachterstand, wat hun participatie bemoeilijkt.</p>	
Gezond leven	<p>Sterke vrijwillige energie in de gemeente met veel betrokken inwoners.</p> <p>Er is een breed aanbod en veel vrijwilligersinitiatieven rondom gezond leven, zoals sociale restaurants, moestuinen en beweegactiviteiten. Dit draagt bij aan gezonde keuzes voor inwoners.</p> <p>Trainingen en activiteiten dragen bij aan kennis en bewustwording rondom mantelzorg en dementie.</p> <p>Samenwerking tussen zorg, welzijn en andere partijen binnen de Dementievriendelijke Gemeente (DVG).</p>	<p>Het promoten van gezonde leefstijlen, met speciale aandacht voor doelgroepen met andere prioriteiten of beperkte middelen, kan een grote impact hebben en kan verbeterd worden.</p> <p>Er is veel eenzaamheid en groepen in een kwetsbare positie.</p> <p>Te weinig informele ontmoetingsplekken in Den Bosch.</p> <p>Inwoners weten niet altijd de weg naar laagdrempelige kook- en beweeginitiatieven.</p>	
Hulp, eenvoudig en nabij	<p>Stedelijke netwerken maken ondersteuning toegankelijk, en er is samenwerking tussen zorg, welzijn en vrijwilligersorganisaties.</p> <p>Informele contacten via mantelzorgconsulenten verbeteren toegankelijkheid.</p>	<p>Vindbaarheid van diensten en informatie blijft een knelpunt binnen DVG.</p> <p>Wantrouwen tegenover instanties belemmert toegang tot hulp. Het wegnemen van obstakels bij hulpverleners zoals werkdruk, bureaucratie, financiële barrières en werken aan "no wrong door"-principes zorgen voor vertrouwen, zodat professionals sneller en eenvoudiger hulp kunnen bieden.</p> <p>Onvoldoende maatwerk per wijk en erkenning van mantelzorg op locaties.</p> <p>Er is nog onvoldoende aandacht voor jonge kinderen (0-4 jaar) bij echtscheiding en ontwikkelingskansen.</p>	
Versterken sociale structuur	<p>'s-Hertogenbosch kent sterke netwerken zoals NIO en wijkgerichte initiatieven. Informele ontmoetingsplekken zoals huiskamers voor ouderen versterken de lokale verbinding. Samenwerking met huisartsenpost en JBZ versterkt de verbinding tussen formele en informele zorg.</p> <p>Actieve inzet van vrijwilligers en sociale initiatieven draagt bij aan de cohesie. Er zijn 45.000 vrijwilligers in gemeente 's-Hertogenbosch actief bij 1300 vrijwilligersorganisaties.</p> <p>Een hoog percentage inwoners draagt bij tot andere steden. Er is veel diversiteit in mogelijkheden om te participeren.</p> <p>Vrijwilligersorganisaties zijn leerbaar. Ze willen leren en ontwikkelen naar flexibel en adaptief gemeenschapsleven.</p>	<p>Te weinig ontwikkeling van informele netwerken gericht op diversiteit en inclusie, zoals Bewonerscirkels.</p> <p>Het betrekken van niet-westerse inwoners als rolmodellen kan bijdragen aan een sterker gemeenschapsgevoel. Veel overleg, maar weinig uitvoering in de sociale benadering.</p> <p>Wantrouwen tussen minderheidsgroepen en Nederlandse organisaties.</p> <p>Hybride ontmoetingsplekken waar inwoners op een laagdrempelige manier samenkomen voor sociale, educatieve en recreatieve activiteiten zijn er nog niet in 's-Hertogenbosch. Deze ontmoetingsplekken kan wijkcohesie verder verbeteren.</p>	
Van individueel naar collectief	<p>Sterke netwerken binnen DVG bevorderen collectieve benadering.</p> <p>Er zijn bovenstedelijke initiatieven zoals groepen vrouwen rond huiselijk geweld.</p> <p>De workshops en trainingen richten zich op collectieve groepen.</p> <p>Lotgenotengroepen en ervaringsdeskundigen worden steeds vaker ingezet om collectieve ondersteuning te bieden.</p>	<p>Samenwerkingspartners voldoen niet altijd aan gemaakte afspraken.</p> <p>Er is een gebrek aan collectieve activiteiten voor mantelzorgers.</p>	

Impact/effort matrix

Om met elkaar te kunnen bepalen waar we gaan beginnen, waar we de focus opleggen, hebben we de impact/effort matrix ingevuld. Op deze manier zie je waar we het beste kunnen beginnen, namelijk met datgene dat weinig moeite kost, maar een hoge impact heeft.

	Hoge impact		
Weinig moeite	<p>Versterken van ervaringsdeskundigheid: Ervaringsdeskundigen of mensen met ervaringswijsheid worden actief geworven en ingezet op thema's zoals eenzaamheid, mantelzorg en participatie, waardoor ondersteuning meer herkenbaar en effectief wordt.</p> <p>Ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers: Door trainingen, ondersteuning en waardering worden vrijwilligers en mantelzorgers beter gefaciliteerd en betrokken bij de stedelijke opgaven.</p> <p>Gezond leven: Initiatieven rondom eenzaamheid en gezondheidseducatie versterken, zoals het stedelijke netwerk aanpak eenzaamheid.</p> <p>Hulp, nabij en eenvoudig: Regisseren en samenwerken voor een betere communicatie en toegankelijkheid van diensten voor groepen in een kwetsbare positie.</p>	<p>Collectieve initiatieven versterken: In samenwerking met inwoners en sleutelfiguren worden collectieve initiatieven ontwikkeld, zoals bewonerscirkels, lotgenotengroepen en hybride ontmoetingsplekken.</p> <p>Hybride ontmoetingsplekken creëren: Samen met lokale partners worden multifunctionele ontmoetingsruimtes ingericht waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten, leren en ondersteunen.</p> <p>Vrijwilligersorganisaties helpen toekomstbestendig en gastvrij te zijn: Leren en ontwikkelen naar flexibel en adaptief gemeenschapsleven.</p> <p>Talent ontplooiën: Verbetering van taalvaardigheden onder jongeren en inclusieve cultuur bevorderen</p> <p>Versterken sociale structuur: Initiatieven ontwikkelen gericht op vertrouwen en samenwerking met minderheidsgroepen</p> <p>Van individueel naar collectief: Collectieve initiatieven uitbreiden en samenwerking verbeteren</p> <p>Talent ontplooiën: Ruimte creëren voor jongeren om op nieuwe manieren vrijwilligerswerk te doen</p> <p>Toegankelijkheid van hulp verbeteren: Pilot in West ontwikkelen met lectoraten. Onderzoek en plan van aanpak, over integraal werken en ruimte geven aan professionele doorbraak in west.</p> <p>Versterken sociale structuur: Betere integratie van bewoners met dementie in de samenleving bevorderen.</p>	Veel moeite
	Geen	Geen	
	Lage impact		

Focus 2025 - een analyse

Uit de analyse van de kwantitatieve gegevens en de kwalitatieve input op basis van belevingen en ervaringen in de wijken, komen een aantal punten die in 2025 aandacht behoeven:

Mantelzorg

a. Verlichting van de mantelzorgtaken

- **Kwantitatief:** 13% van de inwoners in 's-Hertogenbosch geeft aan mantelzorg te bieden, terwijl de behoefte aan zorg stijgt door vergrijzing en chronische aandoeningen. Landelijk voelt ongeveer 9% van de mantelzorgers zich overbelast door de zorgtaken.
- **Kwalitatief:** Mantelzorgers geven aan behoefte te hebben aan meer waardering, flexibiliteit in zorgvoorzieningen en betere samenwerking met formele zorgaanbieders. Het programma "Mantelzorg de baas" is een goed begin, maar uitbreiding en aanpassing aan diverse doelgroepen is nodig.

b. Toegankelijke ondersteuning en netwerkvorming

- **Kwantitatief:** Minder dan 50% van de mantelzorgers in kwetsbare wijken maakt gebruik van beschikbare ondersteuning, vaak door een gebrek aan bekendheid of vertrouwen in het systeem.
- **Kwalitatief:** Het opzetten van lotgenotengroepen en de inzet van ervaringsdeskundigen wordt gezien als een belangrijke manier om mantelzorgers te ontlasten en met elkaar te verbinden. Initiatieven zoals mantelzorgcafés en respijtoorzieningen dragen bij aan duurzame ondersteuning.

Ouderenwerk

a. Eenzaamheid onder ouderen:

- **Kwantitatief:** Uit de Stadsmonitor 2024 blijkt dat in 2022 4% van de inwoners van 's-Hertogenbosch aangeeft zich altijd of meestal eenzaam te voelen.
- **Kwalitatief:**

b. Dementie:

- **Kwantitatief:** In 2022 waren er in Nederland ongeveer 261.000 mensen met dementie. Dit aantal zal naar verwachting stijgen naar 506.000 in 2050. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft de pilot 'Sociale Benadering Dementie' geïntroduceerd, die succesvol blijkt in het verbeteren van het welzijn van mensen met dementie en hun naasten. Deze aanpak heeft geresulteerd in een toename van het welzijnscijfer van 6,5 naar 7,8.
- **Kwalitatief:** Mensen met dementie en hun mantelzorgers ervaren vaak een gebrek aan begrip en inclusie binnen de gemeenschap. Het betrekken van ervaringsdeskundigen en hybride ontmoetingsplekken kan bijdragen aan een dementievriendelijke omgeving.

c. Langer zelfstandig thuis wonen:

- **Kwantitatief:** De meeste ouderen in Nederland wonen zelfstandig thuis. Echter, met de vergrijzing neemt de groep alleenstaande ouderen toe, wat het risico op sociaal isolement en eenzaamheid vergroot.
- **Kwalitatief:** 's-Hertogenbosch zet in op het creëren van een dementievriendelijke gemeenschap, waardoor mensen met dementie langer en prettiger thuis kunnen blijven wonen.

Vrijwilligerswerk:

a. Inzet van inwoners om bij te dragen:

- **Kwantitatief:** 36% van de inwoners van 's-Hertogenbosch doet vrijwilligerswerk. 31% van de inwoners is actief geweest in buurtactiviteiten. In 2022 was 11% van de inwoners actief als vrijwilliger binnen culturele organisaties. Er zijn 1300 vrijwilligersorganisaties die bijdragen aan de maatschappij.
- **Kwalitatief:** Er is steeds meer vraag naar microvrijwilligerswerk. Microvrijwilligerswerk speelt in op de individualistische waarden door taken aan te bieden waarbij vrijwilligers nog steeds kunnen bijdragen, maar met bevredigende activiteiten die in korte tijd kunnen worden voltooid.

b. Behouden van vrijwilligers

- **Kwantitatief:** 74% van de mensen die vrijwilligerswerk doen, wil actief blijven. Bovendien willen mensen die momenteel vrijwilligerswerk doen dit in de toekomst vaker blijven doen.
- **Kwalitatief:** met het programma Gastvrije en toekomstbestendige organisaties biedt gemeente 's-Hertogenbosch vrijwilligersorganisaties kansen om hun vrijwilligers te waarderen en behouden.

Participatie

a. Taalachterstand:

- **Kwantitatief:** In Nederland hebben naar schatting 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Dit komt neer op ongeveer 14,3% van de bevolking.
- **Kwalitatief:** Ontwikkelen van informele ontmoetingsplekken en bewonerscirkels. Betrekken van ervaringsdeskundigen om ondersteuning meer herkenbaar te maken. Focus op collectieve initiatieven zoals lotgenotengroepen en buurthuizen om participatie te versterken.

b. Meedoen:

- **Kwantitatief:** 4% van de inwoners van 's-Hertogenbosch geeft aan zich altijd of meestal eenzaam te voelen, wat kan duiden op uitdagingen in maatschappelijke participatie. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat 7% van de Nederlanders van 15 jaar en ouder tussen 2012 en 2018 sociaal in de marge leefde. Dit betekent dat zij relatief weinig deelnemen aan de samenleving en een laag vertrouwen hebben in medemensen en instanties.
- **Kwalitatief:** Sociale cohesie scoort in 's-Hertogenbosch 6,3 op een schaal van 10. Hoewel er sterke netwerken zijn, zoals de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers, ervaren sommige groepen obstakels. Dit geldt vooral voor minderheden en mensen met een migratieachtergrond. Hybride ontmoetingsplekken worden als een belangrijk middel gezien om participatie te bevorderen.

Tenslotte

Dit plan is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opgesteld, ondanks dat het onder tijdsdruk is gemaakt. In de volgende stappen in het proces is nog voldoende mogelijkheid om ieders mening te horen en te verwerken in de uitvoeringsplannen.

Proces gebieds- en uitvoeringsplannen

November 2024:

- Medewerkersbijeenkomst: ophalen huidige situatie van de wijken als input voor het verhaal van het gebied
- Ontwerpsessie gebiedsplan: krachten, kansen en focus van een gebied als input voor de gebiedsplannen

December 2024:

- Conceptversie naar deelnemers en lectoraat Fontys ter controle
- 19 december: plan is klaar

Eerste kwartaal 2025

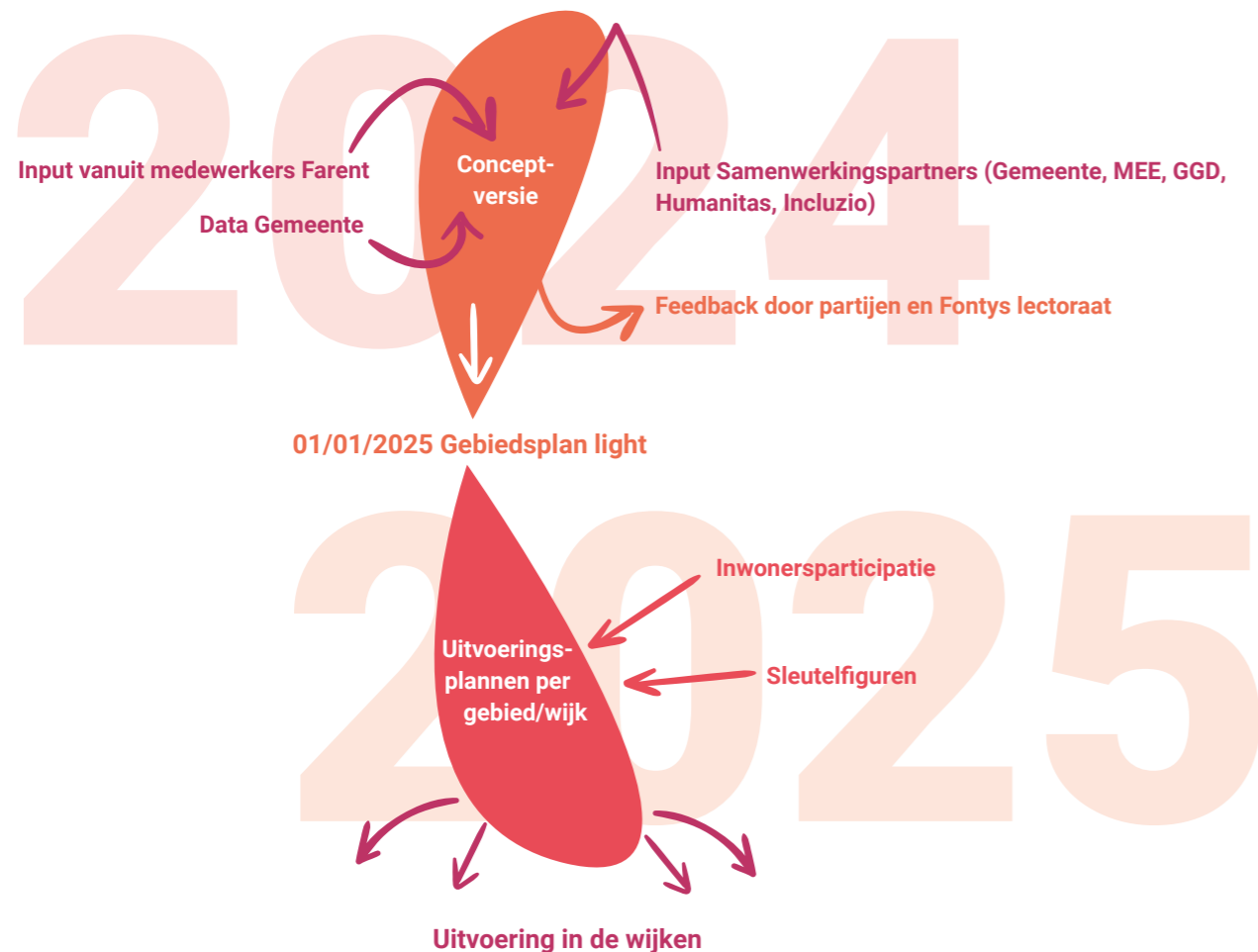
- Uitvoeringsplannen maken
- Gebiedsplan kan op kleine onderdelen aangescherpt worden en wordt dan vastgesteld voor heel 2025
- Uitvoeringsplannen worden elk kwartaal geëvalueerd en bijgesteld volgens de PDCA-cyclus

Q3 2025

- Start verzamelen data voor gebiedsplannen 2026

Q4 2025

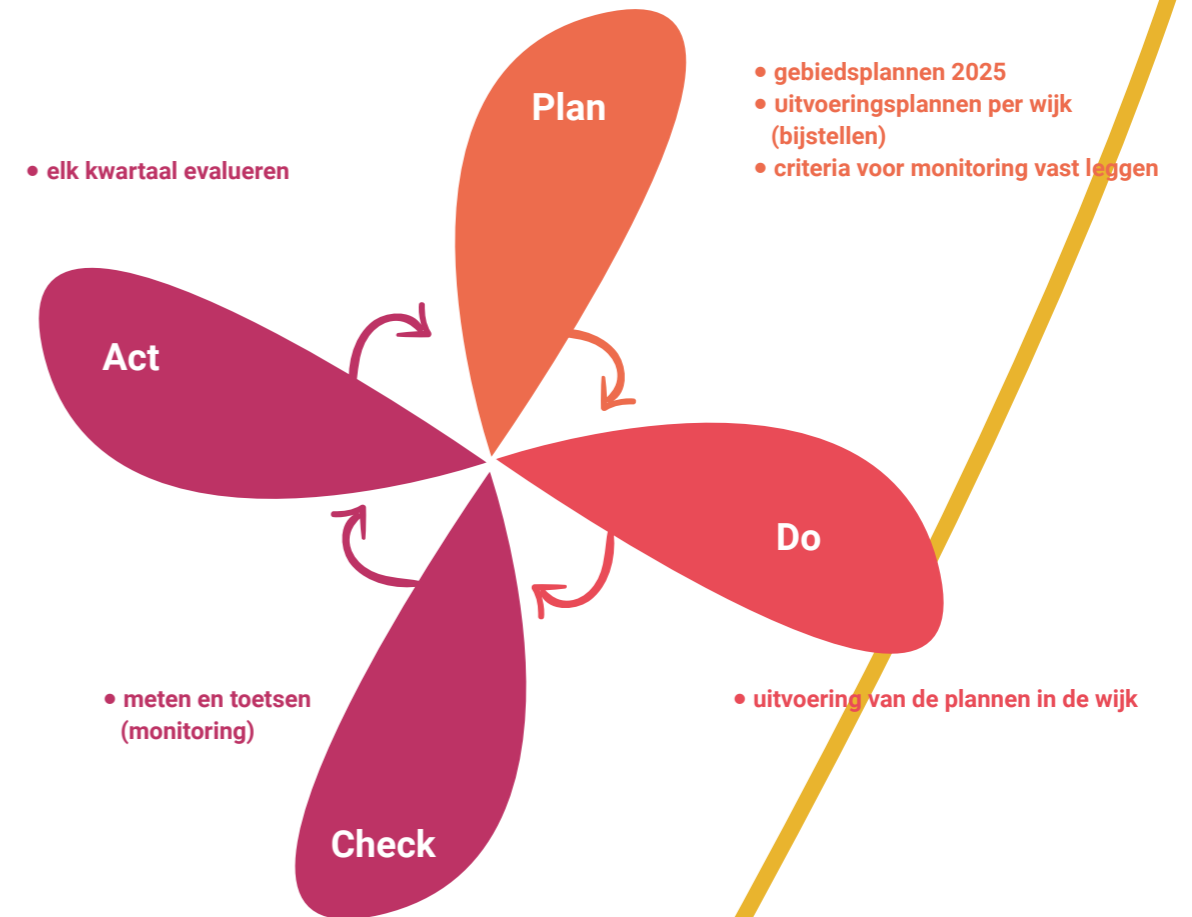
- Vormgeven gebiedsplannen 2026

Uitvoeringsplannen

Naast dit gebiedsplan, dat een globaal beeld van het gebied geeft en de focuspunten waar we in 2025 gezamenlijk aan gaan werken, zal de nadruk in de uitvoering op de uitvoeringsplannen komen te liggen. In dit plan wordt samen met inwoners en belangrijke partners de vraag beantwoord hoe het gebiedsplan in de wijken ten uitvoering komt. Dit vraagt om een nauwkeuring proces, waarbij iedereen gehoord wordt en duidelijke afspraken gemaakt worden.

Het gebiedsplan is voor 2025 vastgesteld. Het uitvoeringsplan wordt elk kwartaal geëvalueerd en bijgesteld.

Advies inhoud uitvoeringsplannen

Bekijk de kwantitatieve data en vergelijk deze met de kwalitatieve verhalen, ervaringen en belevingen: wat valt op, waar zitten de overeenkomsten en verschillen en welke leefgebieden verdienen aandacht?

Beschrijf dit in een uitvoeringsplan met de elementen:

- Urgentie: Waarom is het belangrijk dat dit aangepakt, uitgevoerd, veranderd wordt?
- Bereik: Wie bereik je met de plannen, wie profiteert van de aanpak, hoe ga je dit monitoren?
- Haalbaarheid: Hoe zorg je ervoor dat de plannen ook realistisch zijn en uitgevoerd kunnen worden?

088 - 023 75 00
www.farent.nl